

TARİH, BİZ VE ATATÜRK

HALİL DEMİRCİOĞLU

Dünyada umumî bilginin hemen hiç bir sahası, bizim ilk okul sıralarından beri öğrenmeğe çalıştığımız “Tarih” kadar çok, fikir münakaşaları ve dünya görüşü mücadeleleri içine sokulmuş değildir. Bunun neden ileri geldiğini uzun uzun araştırmaya pek lüzum yoktur; çünkü bu, tarihin mahiyetinden gelmektedir. Filhakika başka hiç bir ilim, -hattâ hukuk ve ilâhiyat bile-, tarih kadar zamanın ve devrin fikir âlemine tâbi ve bağlı değildir. Çünkü ilim olarak tarih, devirlerin ve kültürlerin, geçmişten hesap verdikleri bir “form”dur. Hattâ bundan dolayı her neslin tarihini kendi yazması, tarih tablosunu kendisi çizmesi lâzımdır; idiği bile iddia edilmiştir.

Gerçekten, cihan tarihi gösteriyor ki, hiç bir devir, hattâ hiç bir nesil, kendi görüş ve anlayışı ile kendisine yeni bir “tarih tablosu” çizmekten, başka bir deyimle, yeni bir “tarihî şuurlaşma”dan müstağni kalamıyor. Bilhassa siyasî değişmeler ve yeni içtimaî şekilleşmeler demek olan inkılâp devirleri ve nesilleri bunu, sükûn devirlerinden çok daha kuvvetle hissediyorlar. Çünkü milletler böyle zamanlarda varlıklarını korumak, kudretlerini geliştirmek ve, manevî kıymetlerine dayanarak geleceğe emniyetle yürümek için, kendilerini yeniden daha derin tanımak ve anlamak ihtiyacını duyuyorlar. Ve çünkü böyle zamanlarda milletler de -tıpkı bir insan gibi-, “ben ne olmalıyım? nasıl olmalıyım?” derlerken, önce, “ben neyim?” diye bir sual sormak zorunda kalıyorlar. Fakat, herkes teslim eder ki, bunu cevaplandırmak için de “ben nasıldım? nasıl oldum?” demeleri ve bunun cevabını vermeleri icap ediyor. Bu ise geçmişlerini tekrar gözden geçirmekle, daha doğrusu tarihlerine yeni bir bakışla mümkün ve kaabil olabiliyor. Çünkü, söylemeğe bile lüzum yoktur ki, bir milletin tabiatı, karakteri, mizacı, istidadı ve iktidarının hududu v.s., -tıpkı gene bir insanın ki gibi,- hep geçmişinde iradesi ile yaptığı, başardığı veya başaramadığı, işlerinde, yâni onun hayatının aynası olan “tarih”inde görülebiliyor. Binnetice, milletler kendilerini ancak tarihleri içinden anlayabiliyorlar. Tarihe bu bakış ise, her defasında yeni bir “tarihî şuurlaşma” demektir.

Bundan dolayıdır ki, bilhassa büyük ve derin inkılâplar, yalnızca “hâl”in çehresini değiştirmekle kalmıyor, geçmişe de el uzatıyor ve onunla yeni bir “hesaplaşma” yapıyorlar. Yaşanılan devrin, yâni hâlin, yeni bir tarihî şuurlaşması demek olan bu hesaplaşma ile, geçmişten kalan mirasın –mahiyet ve muhteva değiştirmesi değil–, bir “kıymet değiştirmesi” oluyor. Millet kendisini artık yeni bir gözle asırların aynasında görmeğe başlıyor : Yani geçmişin o zamana kadar ki eski “tablo”sunu kaldırarak kendine yeni bir “tarih tablosu” yaratıyor. Milletın hayatına şekil ve istikamet verici bir surette tesir etmekte olan tarihî geçmişin, yeni neslin (yani hâlin) gözü ile görünmesi demek olan bu yeni “tarih tablosu”, içinde hâli ve istikbali yaratacak kudretleri saklayan, milletin yaşamak istediği hayat için, millî benliğinin devamı için, içinden kuvvet ve cesaret aldığı bir kaynak oluyor. İnkılâp nesli bundan içe içe varlığını daha kuvvetle koruyor, kudretlerini daha gür bir şekilde geliştirebiliyor; haddi zatında kendisi için çok ağır olan vazifelerini (tarihî misyonunu) yüklenmeye cesaret buluyor ve böylece geleceğe emniyetle yürüyebiliyor. Gerçekten, nereye bakılırsa görülür ki, milletler, muhafaza ve savunması kendi kabiliyetlerine kalmış iç kudretlerinin yarattığı millî hayatı daima ve ancak, tarihe bakmak ve böylece, geçmişten kuvvet almakla devam ettirebilmişlerdir. Çünkü tarihe bakmak realiteler görmek demektir: Tarihe bakanlar hâli ve istikbali mazinin aynasında görebilirler; bakmayanlarsa ne hâli kavrayabilir, ne de istikbalden umutlu olabilirler.

İşte, bütün bunlar gösteriyor ki, Türk milleti'nin de, Atatürk'ün önderliğinde yapmış olduğu büyük devrim içinde yeni bir “tarihî şuurlaşma”ya varması mukadder ve zorunlu bulunuyordu. Gerçekten, yaşamak için yaptığı bu inkılâp ile, artık katılmış, hayat kabiliyeti kalmamış statik bir formlar âleminden, bunun karşıtı dinamik bir dünya içine girmek zorunda kalmış olan, kendisini millet olarak eskisinden bambaşka hissetmeğe başlayan ve bundan dolayı da, kendini daha derin bir şekilde tanımak ve anlamak ihtiyacını duyan Türk milletine, geçmişinin artık başka bir çehre göstermesi tabii idi. Bu geçmiş mahiyet ve muhteva bakımından değişmiş değildi; belki biz onu millet olarak artık başka bir gözle görüyorduk. Binaenaleyh onunla yeni bir “hesaplaşma” zarurî idi. Atatürk'ün Tarih araştırmalarını teşvik etmesi, tarih dersleri ve tarihçi yetişecek gençlerle şahsen ilgilenmesi, ve ilk defa olarak bir “Türk Tarih Kongresi”

toplamaşı işte bu zarurettten doğmuştur. Türk milletinin yirminci yüzyıl ilk yarısındaki devrimler nesli böylece geçmişinden yeni bir hesap vermiştir. İnkılâplar devrinin yeni “Tarih Tablosu” işte bu hesaplaşmanın mahsulüdür. Türk milleti, bu yeni Tarih tablosu içinde, geçmişini ile hâlinin, o zamanadək görülmemiş bir halde nasıl organik bir şekilde birleştiğini, hâlin dünün hangi zorunluklarından meydana geldiğini, açık ve plâstik bir şekilde yeniden görmeğe başlamış ve bu tablo da, böylece, yaşamak istediğimiz hayat için, millî benliğimizin kuvvetlenmesi için, istikbalimiz için emsalsiz bir kudret kaynağı olmuştur ve olmakta devam edecektir.

Atatürk’ün kurduğu Türk Tarih Kurumu’nun kuruluş yıldönümünde, bütün bunları hatırlamak ve hatırlatmak, o kuruluş sıralarındaki mes’ut ve şerefli bir günde kendisinden ders ve ilham almak mazhariyetine erişmiş ve, onun açtığı bu çığırın kalbi ve kafayı saran heyecan ve aşkı içinde yetişmiş olan bu satırların yazarına büyük bir bahtiyarlık vermektedir. Gerçekten, onun giriştiği işin azametini yalnız onun izinde yetişenlerin sayıları değil, aynı zamanda bu kurumun, ondan kuvvet alan çalışmaları neticesinde meydana gelmiş olan eserler de belîğ bir şekilde ifade edecek kudrettedir. Bunlar Türk milletinin bu yeni tarihî şuurlaşmasında kültür misyonuna bilinçli olarak geçmişine olan derin bağlılığının da birer delili olmakta ve Atatürk’ün irşat ve teşviklerindeki isabeti bütün vuzuhiyle tebarüz ettirmektedir.

Onun için Türk Tarih Kurumu’nun kuruluş yıldönümünde, Onun, yeni tarihî şuurlaşmamızdaki büyük rolünü ve Türk Tarih ilmine yaptığı büyük hizmetleri şükranla anmak istiyoruz : Atatürk, Türk tarih ilmi için olduğu kadar, Türk Tarih Kurumu için de daima ışık verici ve uyarıcı bir sembol olarak kalacaktır.

